

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

<p>A „GAZDASÁGI LAPOK“ INGYEN MELLÉKLETE.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz. A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők. Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.</p>	<p>Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül: Egész évre --- --- --- 10 kor. Fél „ --- --- --- 5 „</p>
---	---	--

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utánnomás joga fentartva.

TARTALOM.

	Lap
Lovak takarmányozása az orosz földön levő lögyűjtőállomáson. — Náray Antal	103
Kérdések és feleletek	104
Kérdések: Tojásszorulás. F. F.	104
Feleletek: Vajszerződés. K. — Ráccsal elzárt méhfészek. Balogh Bálint	104
Kisebbségi közlemények	104
Hírek	105

Védőoltóanyagok

lépfene, sertésorbáncz, sercsegő üszök, gümőkór stb. ellen.

RAPID SERUMOK

lépfene, sertésorbáncz, sercsegő üszök, sertésvész, vérhas, fertőző tüdőbő, baromfi kolera, mirigykór stb. ellen.

ÁLLAMI FELÜGYELET ALATT ÁLLÓ

LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE

○○○ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ○○○

BUDAPEST, IX., LONYAY-UTCZA 18/b.

Sürgőnyczim: Vaccin Budapest.

Interurban { reggel 7-től este 6-ig: József 20—14.
telefon: { este és éjjel: József 22—58.

Serumos kombinált oltóanyagok fertőzött állományok és gyógyító oltóanyagok betegállatok kezelésére.

Kivánatra speciális tájoltóanyagok készíttetnek.

Lovak takarmányozása az orosz földön levő lögyűjtőállomáson.

Irta: Náray Andor gazd. akad. tanár, tart. állatorvos.

Ha valami nélkülözhetetlen modern háboruban, úgy a különböző hadiszolgálatot teljesítő az az. Ennek kondícióban való tartása a hadvezetőség egyik fontos feladata. Nagy értéket képviselvéen, szükséges, hogy a sebesült lovak gyógykezeltesenek, a lecsigázott lovak följavittassanak, a hadi szolgálatra alkalmatlan lovakat, mint terhet, tovább a hadsereg ne hordja, ki-mustráltassanak, értékesítsessenek, vagy ha ezek arra már alkalmatlanok, kiirtassanak.

Eme rövid ismertetés már magában foglalja, hogy a lögyűjtőállomás vezetője bizalmi férfi, kinek olyan személyzettel kell körülvenni magát, kik eme nehéz feladatban tanácsadói, segítőársai lehetnek.

A lovak takarmányozása nem könnyű dolog eme állomáson, mert hiszen folyton meglehetősen egyforma távolságban mozog a rajvonallal s bizony a nagy lómenyiség takarmányszükséglete (hinterlandból) nehezen pótolható, vagy a takarmány nem kellő mennyiségben szerezhető be s így a parancsnok s annak szakemberei ügyessége tudja ezt pótolni a háborus területen talált, lovakkal etethető takarmányneműekkel.

A hadsereg lóállománya három csoportra osztható. Az elsőt az igen nehéz, a másodikat középnyag, a harmadikat kicsi lovak képezik. Az elsőnek átlag sulya 600, a másodiké 400, a harmadiké 250 kilogrammra tehető. Eme élősúly föntartására és normális katonai szolgálat teljesítésére már békeidőben megvannak azok a szabványok, melyek keretén belül a takarmányozás megejthető, illetve engedélyezhető. Hogy miképpen illeszthető ez a tudomány mai állásával össze azt talán legjobban megfigyelhetjük, ha a békeidő takarmányszabványait Kellner keményítő értékében juttatjuk kifejezésre.

Tehát, ha az első esetben említett élősúly lovakat Kellner szabványai szerint takarmányozzuk, a normális teteményképességet véve alapul békeidőben, úgy szükség van 100 kg. élő-

sulyra, 1.8 kg. szárazanyagra, 100 gramm igazi fehérjére s 0.92 kg. keményítőértékre.

Háború kezdetén, augusztus, szeptember, október hónapokban a takarmányozás előírászerűen történvén, 600 kg. élősulyra, az alábbi takarmányadatot, mely táblázatszerűleg tünteti föl szükségletet és az adott mennyiség különbözetét:

I.

	sz. a.	i. f.	k. é.
7.5 kgr. zab s ebben volt	6.45	5.40	4.47
3 „ közép. széna „	2.55	0.96	0.71
Összesen	9.06	6.36	5.18
Szükséglet volt	10.80	6.00	5.52
Különbözet	-1.80	+0.36	-0.34

A második csoportba a középnehéz háts- és ígáslovak tartozván 400 kgr. átlagos élősulyal, ezek takarmányozása az alanti mennyiséggel történt:

	sz. a.	i. f.	k. é.
6 kgr. zab s ebben volt	5.16	4.32	3.58
3 „ közép. széna „	2.55	0.96	0.71
Összesen	7.71	5.28	4.29
Szükséglet volt	7.02	4.00	3.68
Különbözet	+0.51	+1.28	+0.61

A harmadik csoportot, a 250 kgr. átlagos élősúlyt mutató máháslovak képviselik, melyek takarmányozása az alábbi részletezés szerint történt:

	sz. a.	i. f.	k. é.
4 kgr. zab s ebben volt	3.44	2.88	2.38
3 „ közép. széna „	2.55	0.96	0.71
Összesen	5.99	3.84	3.09
Szükséges volt	4.50	2.50	2.30
Különbözet	+1.49	+1.34	+0.79

Ha az előbbi számításokat figyeljük, az első csoportnál szárazanyagkülönbözetet látunk, a mely hiányt az állat, az alája szórt alomszalmából pótolta, mit minden szakember nyomban megfigyelhetett akkor, a mikor az istállókba lépett s az állatokat almot enni látta, sokszor oly annyira, hogy alatta szalma alig-alig akadt. Különösen észrevehető volt a nem katonáállományban tartott, hanem a vállalkozógazdáknál volt tartaléklovak, valamint az ujonnan vásárolt, besorozott lovaknál, melyek otthon szükségletüket amugy is nagyobb mennyiségű szárazanyagban vették föl s a fenti adagolásnál ezt megkapni nem tudták.

Többi csoportoknál majdnem bő takarmányozás állapítható meg, mit az állatok gyors feljavulásából, valamint jó kondícióban levő lovak hizásából érzékelt tudunk.

Miképpen távolodtunk el beszerzési forrásoktól, olyképpen mutatkozott szükség a takarmány beszerzésében, illetőleg pótlásában s ezért takarékoskodnunk kellett a lehetőség határain belül, vigyázzva arra, hogy lóállományunk kondícióban tartása ne szenvedjen, hogy ezzel majdan munkaképességét el ne veszítse, avagy csökkentse.

Eme időszak november, december és január hónapokra esik, mikor is a lovak takarmányozása az alanti adagolással iratott elő.

II.

Az első csoportnál: (600 kgr.)

	sz. a.	i. f.	k. é.
6 kgr. zab s ebben volt	5.16	4.32	3.58
5 „ közép. szénát volt	2.55	0.96	0.71
Összesen	7.71	5.28	4.29
Szükséges volt	10.80	6.00	5.52
Különbözet	-3.09	-0.72	-1.23

A második csoportnál: (400 kgr.)

	sz. a.	i. f.	k. é.
4 kgr. zab s ebben volt	3.44	2.88	2.38
3 „ közép. szénát volt	2.55	0.96	0.71
Összesen	5.99	3.84	3.09
Szükséges volt	7.71	4.00	3.68
Különbözet	-1.72	-0.16	-0.59

A harmadik csoportnál: (250 kgr.)

	sz. a.	i. f.	k. é.
3 kgr. zab s ebben volt	2.58	2.16	2.79
3 „ közép. szénát volt	2.55	0.96	0.71
Összesen	5.13	3.12	3.50
Szükséglet volt	4.50	2.50	2.30
Különbözet	+0.63	+0.62	+1.20

Eme adagolásnál szükségletüket az első két csoportban levő lovak nem kapták meg, ellenben a harmadik csoport úgy szárazanyag, mint fehérje, mint keményítőérték, szükségletükön felül takarmányoztattak.

Az első két csoport szárazanyagszükséglete pótoltatott ismét az aladott alomszalmában, amely többször árpa, illetve zabszalmából állott s előírászerűleg minden állatra 3 kilogramnyi mennyiségben adatott. Ezt annál könnyebben tehetjük, mert alomszalmát a környékbeli birtokosoktól szereztük be s így törekedtünk mindannyiszor arra, hogy lehetőleg az takarmányszalma legyen. Hogyha a takarmányszalmában talált szárazanyag, fehérjemennyiség és keményítőértéket is számítjuk, egy megállapíthatjuk azt, hogy a hiány bőven pótolva volt azzal a szalmával, melyet az állatok maguk alul fogyasztottak el.

Február hónapban még távolabb kerülvén a közlekedési vonaltól, az állatok takarmányozása még nagyobb nehézségbe ütközött s most, miután kellő mennyiségű széna, zab nem állott rendelkezésünkre, közelben levő szesz, illetőleg sörgyár nyersterményeit vettük igénybe lovaink takarmányozására. Ilyen volt a maláta, burgonya. Élelmezőállomásainkról buzakorpát, tengerit szereztünk be. Ezzel zab és szénaadagjainkat legszűkebbre szorítottuk le. Ugy a tengerit, mint a malátát állomáshelyünkön talált darálóval daráltattuk, míg a burgonyát üres benzines hordók egyik fenekének megnyitása után, mint háborus burgonyagőzölökben főztük meg mesés eredménnyel. Szalmát az itt talált szecskavágókkal vágunk fel, melyet majd dinamó, majd járgány tartott mozgásban. Tengeridarát, malátát, buzakorpát, főtt burgonyát, szalmaszececskát vízzel előre összekeverve készletben tartottuk, de már nem csoportonként szétosztva, hanem az adagot állományunk átlagos élősúlyára számítottuk ki s ily átlagul 400 kgr. élősúly esett. A zabot és a szénát három részre elosztva külön-külön adagoltattuk reggel, délben és este. Természetesen adagjaink összeállításánál a lehető legnagyobb takarékoság tartatott szemelőtt, figyelembe véve a mindenkori készletet.

Hogyha fenti rendelkezésre álló takarmány adagját összeállítjuk, úgy az alanti táblázatban látjuk annak mennyiségét és tápanyagtartalmát.

III.

Átlagban 400 kgr. élősúlyra adtunk:

	sz. a.	i. f.	k. é.
1 kgr. zabot s ebben volt	0.86	0.72	0.59
1 „ tengeri darát s ebben volt	0.87	0.66	0.81
1 „ malátát „ „	0.85	0.61	0.72
0.5 „ buzakorpát „ „	0.43	0.45	0.21
2 „ főtt burgonyát „ „	0.50	0.02	0.19
1 „ árpaszalmaszececskát „ „	0.85	0.07	0.22
2 „ közép. szénát „ „	1.70	0.64	0.46
Összesen	6.06	3.17	3.20
Szükséglet volt	7.71	4.00	3.68
Különbözet	-1.65	-0.83	-0.48

Április hóban takarmányunk ismét változást szenvedett, mert requirált malátánk elfogyott. E helyett azután szárított répaszeletet kaptunk s így sikerült adagolásunkat a szükségletnek megfelelőleg hozzávetőleg összeállítani. Állományunk átlag sulya jelen esetben is 400 kgr. volt, erre számított adagolásunk egy állatra alant látható.

IV.

Átlagban 400 kgr. élő sulyra adtunk:

	sz. a.	i. f.	k. é.
1 kgr. zabot s ebben volt	0.86	0.72	0.60
1 „ tengeridarát s ebben volt	0.87	0.66	0.81
1 „ sz. répaszeletet „ „	0.88	0.36	0.51
0.5 „ buzakorpát „ „	0.86	0.91	0.42
2 „ főtt krumplit „ „	0.25	0.32	0.23
2 „ közép. szénát „ „	1.70	0.64	0.46
2 „ buzaszalmát „ „	1.70	0.08	0.20
Összesen	7.12	3.59	3.23
Szükséges volt	7.71	4.00	3.68
Különbözet	-0.59	-0.41	-0.35

Hozzávetőleges pontossággal jelen alkalommal az adagolás a szükségletnek megfelel. Május hónap rendelkezésre álló takarmányunk ismét változást szenved, mert a szárított répaszeletet pótolja közben rendelkezésünkre bocsájtott búkkönydara és árpadara. Ezeknek beillesztésével, miután állatállományunk átlagos élő súlya az előbbivel ugyanaz maradt, az adagolás alant látható.

V.

400 kgr. élősúlyra adagoltunk:

	sz. a.	i. f.	k. é.
0.5 kgr. búkkönydarát s ebben volt	0.43	0.84	0.34
1 „ árpadarát „ „	0.84	0.60	0.72
1 „ buzakorpát „ „	0.86	0.90	0.42
1 „ zabot „ „	1.72	1.44	1.20
5 „ főtt krumplit „ „	0.62	0.80	0.57
2 „ közép. szénát „ „	1.70	0.64	0.46
1.5 „ buzaszalmát „ „	1.27	0.06	0.15
Összesen	7.44	5.28	3.86
Szükséglet volt	7.71	4.00	3.68
Különbözet	-0.27	+1.28	+0.16

Hozzávetőlegesen takarmányadagolásunk jó, a hiányzó fehérjésanyag ismét az alomszalmából pótolatik, melyet helyettesítünk a közelben felfedezett s ingyen kapható fűrészpörrel, mit kitűnő alomanyagunk találunk.

A takarmányozás sorrendje, míg az első és a második adagolásokat eszközöltük, az volt, hogy reggel 5, délelőtt 11, délután 5 órakor abrakoltunk s utána 1—1 kilogrammnyi szénát etettünk. Itatás reggel hétkor, délután háromkor és este nyolc órakor történt. Az itatást kezdetben háziilag készített itató-pitlikben eszközöltük.

Később, mikor a takarmány szecsakával kevertetett össze, az etetés reggel öt órakor, délelőtt tizenegy órakor, délután hat órakor történt. Reggel zab és széna adatott, délben és este burgonya, különböző dara- és szecsakakeverék, míg este az előbb említetthez a napi szénaadag fele csatoltatott a páczolt keverék elfogyasztása után. A páczoláshoz másfél méter széles, két és fél méter hosszú, nyolczvan centiméter magas ládákat készítettünk 100—100 darab lóra számítva ezt. Az itatás itt is reggel hét órakor, délután három órakor, este félnyolcz órakor történt.

Takarmányozás keresztülvitele nem könnyű dolog eme lógyűjtő-állomáson, hol a létszám kétezer körül mozog. Egy-egy ápolószemélyzetre öt, usque hat ló esik. Ennek ellátása, kezelése meglehetősen munkát ad s meglehetősen sok embert, állatot köt le ezen állományhoz a takarmányszállítás különböző távolságokból.

A gazdasági ismeretek tökéletes bírása, a gyakorlati talpraesettség nélkülözhetetlensége, a gyors helyzet mérlegelés mind ama tulajdonságoknak, mellyel ezt vezető, kormányzó egyéneknek birniok kell.

Ezeket a tulajdonságokat birják az állomás parancsnoka báró Schell Ferenc pestmegyei nagybirtokos, szolgálatonkívüli huszárcapitány s ennek kis gazdája Halász Miklós gazd. akad. tanár stb. Nekik köszönhető, hogy a mikor stratégiai s egyéb okokból kellő mennyiségű és minőségű takarmány nem érkezett meg kellő időben, akkor is megkapták az állatok tápanyagszükségletüket az ad hoc talált s a lovakkal takarékosan és okszerűen feltakarmányozható s requirálható egyéb takarmányokkal.

Szükség törvényt bont, mondja a közmondás, ez a szükség gyakran előáll a háboruban, de mondjuk elemi csapások következtében béke időben otthon is s ha ilyenkor a gazda ismeretekkel nem rendelkezik, bizony nem igen tudja a törvénybontást a szükségnek, a célnak megfelelő eszközökkel végrehajtani.

Feldpost No 41. 1915 május hó 22-én.

Kérdés: Tojásszorulás.

Van egy kedves kis tyukom, mely igen nehezen tojik, látszik hogy erőlködik, míg végre többszöri próbálgatás után kitojja a tojást. Mit tehetek ezen baj ellen? A fiatal tyukot sajnálom még ma levágni.

F. F.

Felelet. A vajszerződés czimű kérdésre.

Ha a tej olyan kevés, hogy azt haszonnal feldolgozni nem lehet, akkor a tejszövetkezetek működésüket ideiglenesen be szokták szüntetni, a nélkül, hogy feloszlának. A viszonyok jobbra fordultával azután működésüket ismét újra kezdenek. A feloszlásra tehát semmi szükség sincs.

A mi a vajpör kérdését illeti, ebben csak az illetékes hírő van hivatva dönteni, annak véleményétől és felfogásától függ ezen kérdés mikénti elintézése.

A jelen esetben azonban a per sorsa benne van az önök »világos« szerződésében. Mert ha az úgy van megfogalmazva, mint a hogy állítattik, akkor ezen pert nehéz lesz elveszíteni. Önök, mint mondják, szerződésileg csak azt a vajat adták el, a mit saját helységükben eladni nem tudnak. Eladták tehát a megmaradt vajukat. Mivel pedig ez idő szerint ilyen megmaradt vajuk nincs, azért nincs mit átadni s annak a vevőnek pedig, a ki csak az ilyen megmaradt vajakra szerződött, annak ez esetben nincs mit követelni.

Felelet. Ráccsal elzárt méhfészek c. kérdésre.

Kérdéstevő a hibák egész sorozatát követte el méhcsaládjával. Az első rajjal mindenkor az öreg, tehát termékeny anya száll ki, a második és harmadik rajokkal mindenkor terméketlen anya repül ki. Az anyakasnál a királyné akkor termékenyül meg, ha a család lemondott a további rajzáról. Mindezt ideig, míg ez meg nem történik, párzás végetti kirepülésről szó sem lehet, mert a mint a kibujt anya elhagyná a kast, vagyis nem felelne a még bölcsőben levő anya kvakogására, a trónkövető azonnal elhagyná a bölcsőjét s a megtermékenyült anyával kemény harcra kelne. Az előadottak alapján biztosan meg lehet állapítani, hogy a kérdéses kas anyja nem termékeny még, mert kérdéstevő kasában feleselenek az anyák. Ha ugyanis az anya már termékeny volna, mint ezt a kas gazdája állítja, akkor a többi anyabölcsőket mind lerombolták volna a méhek s feleselésről szó sem lehetne. Kérdéstevő mégis elzárta az anyát ráccsal a kijárótól s ezáltal meggátolta az anyát a párzás végetti kirepüléstől. Lehet, hogy az így is keresztül erőszakolja majd magát a rácson, de vissza még a tudós tanácsadó kedvéért sem fog menni s így mégis megtörténik majd, hogy a méhcsalád lefejlődik fészkeivel a gyámolba, a gazda tehát nem kaphatja vissza a kasát, vagy hi elviszi, anya nélkül kapja vissza.

Az egész eljárás különben is természetellenes, mert a méhcsalád mindenkor a kijáró felé törekszik fészkeivel, ebben pedig a rács megakadályozza. Itt tehát az lett volna az egyedül helyes megoldás, hogy a kason fönt nyitott volna a kijárót s úgy az alsó kijárót, mint a gyámol alján levőt be kellett volna tapasztani.

Kérdéstevőnek tehát azt tanácsolom, hogy sürgősen vegye ki a rácsot, mert ha az anya nem tud rajta keresztülvégődni, párzás nélkül is megkezdheti a peterakást s azokból a petékből csupa herék fognak kelni, a mi a méhcsalád biztos pusztulását vonja maga után.

Balogh Bálint.

A boszniai ló. A bosnyák ló elsőrendű málhás állat, kitűnő hegymászó, a mostani háboruban igen bevált. Sok jeles tulajdonságát a beléje került arabs ló vérenek köszönheti. A ló feje általában kicsi, száraz, szemei nagyok, lábai aprók, tömött csontuak, erőteljes háttal széles szűgygyel. Átlagos magassága 148 cm. a.

Házinyulak értékesítése háborus időben. A házi nyulakat békés időkben mindenki igyekszik dicsérni, hogy elterjedésük mentől nagyobb arányokat öltö, de e jóakarát rendszer meddő szokott maradni, mert éppen nem könnyen értékesíthetők. Például jó magam, aki itt, a főváros közelében szintén foglalkozom a házi nyulak tenyésztésével, a multban a leggondosabban tenyésztett fajnyulakat csak igen nehezen tudtam értékesíteni és sohasem voltam képes elérni nyolcz hetes nyuszkáknál a minimális

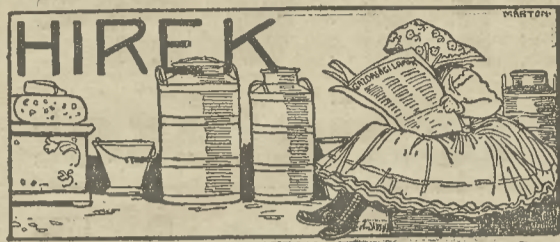
négy-öt koronás árat. Most ellenben alaposan megváltozott a helyzet. Ugyanis a háboru kitörése óta az itteni piacokon a házi nyulak igen nagy keresletnek örvendenek és szokatlanul jó, áron adhatók el. Az istállóban minden rendszer nélkül tenyésztett hathetes nyulak darabonként három koronával találunk vevőre, miglen béke idején egy koronát is nehezen adtak értük. Ezt látva, egy vasárnapon kiküldöttem a magam gondosan tenyésztett nyulaimat, melyek természetesen általános feltűnést keltettek, s meglepően jó áron keltek el, amennyiben a nyolczhetes nyuszikért darabonként hat koronát kaptam emberem. A fejlett 12-16 hónapos, továbbtenyésztésre alkalmas egyedek ellenben nem találtak vevőre, mert a piaci közönség anyagi ereje nem engedi meg, hogy ilyen példányokért 20—30 koronát fizessen. Ebből az egy kísérlemből megállapítható, hogy a városok közelében levő piacokon mostanában az egészen fiatal, hat-nyolcz hetes házinyulak meglehetősen könnyen értékesíthetők, miglen a szép és tenyészképes egyedek nem találunk vevőre, lévén a 30 koronás ár olyan magas, bár egyébként jutányos összeg, amit nem mindenki fizethet meg. Szóval ezekre továbbra is a hozzáértő tenyésztők körében kell keresni a vevőket, a piaci laikusok csupán az apró fiókák vásárlására mernek vállalkozni. De a magam részéről egyébként sem ajánlom az anyanyulak eladását, illetve a törzs tenyészállomány apasztását, mert egy-egy fejlett nőstény ivadéka révén a tél beálltaig olyan jövedelmet fog adni (tán 100—150 koronát), a minőről azelőtt tenyésztőink álmodni sem mertek.

K. Zd.

Madarak a harczi zónákban. Nehéz dolog volna megjósolni, hogy mi lesz a madarakkal Európának azon vidékein, ahol a háboru dühöng. A madarak természeti ösztöne mindenestre rendkívül szívós és így remélhető, hogy a kártékony rovarokat pusztító énekesek, a gazdák igazi és legjobb barátai vissza fognak térni megszokott régi tartózkodási helyeikre. Sajátságos volt a háboru kezdetén — írja a Times egyik levelezője — mikor a fecskék számtalan rajokban gyűltek össze őszi költözödéskor egy belga majorság romjain, közvetlen a harcsvonal szélén. A gyümölcsfaktól félig elrejtett belga udvarház vörös tetejével bizonyára számtalan nemzedéken át gyülekező helyül szolgált a költözőknek. A háboru azonban most eltűntette a vörös tetőt, letörte a fákat és felégetett a major körül mindent. De azért a fecskék a régi megszokás alapján mégis újra itt gyűltek össze s benépesítették a romokat, ellepték a letört faágakat. A közelben vadul tombolt a véres csata és ahányszor csak egy belga üteg megszólalt, a megriadt madarak hangos csicsérgéssel, szárnyaikat csapdosva emelkedtek föl a magasba és körülropdosték a tanyát. Mit fognak csinálni ezidén a fecskék és a többi madarak a belga mezőkön és a feldúlt erdőkben? És hol talál majd helyet az árnyékok és sűrű erdőket kedvelő fülemüle? Pünkösdkor a belga sűrűségek, a Marne és Aisne vidékén elterülő erdők tele szoktak lenni fülemülékkel és a csendes májusi estéken a Szajna ligetei is majd egész Páris faláig az ő danáiktól hangos. Bizonyára visszatértek és ha az erdők nincsenek egészen letarolva, fölkeresik a régi helyüket, fészkeket raknak s még a tűzvonalban is fölnevelik fiókáikat. Szinte elképzeljük, hogy a lövészárkokban a katonák milyen áhitattal hallgatják bus danáikat, sőt tán még a lövésről is megfélemedeznek. A kárpátokban is sok a fülemüle — és az oroszok még sohasem hallották az éj dalosának hangját. Vajon mit regélt a kárpáti fülemülék bájos nótája a hallga tó orosz katonáknak? Bizonyára megsugta nekik a dicsőtelen véget, a mely azóta utólrta őket. Angliában, ahová a háboru eddig még nem jutott el, jobb sora van a madaraknak, mint a kontinentális hadviselő országokban, bár itt is nyugtalan lehet az életük, mert a pázsitos ligetek, amik más időkben egészen a madarak birodalma volt, most sátrakkal vannak tele és táborokkal népesültek be, ahol éjjel-nappal folyton járnak-kelenek a csapatok és sok ezer madártojást taposnak most össze a nehéz katonacsizmák. Ha a madarak emberi értelemben okosak volnának, akkor úgy tennének, mint a turisták, akik ha kedvez kiránduló helyeiket valami okból be nem járhatják, más hely után kutatnak. De hát a madarak szívós természeti ösztöne ezt — úgy látszik — nem engedi meg. A fülemüle nyaranta csak ott dalol és ott érzi jól magát, ahol szüle-

tett — és ezért is valószínű, hogy vándormadaraink a háboru miatt más tájakra mennének. A belga fülemülék tehát Afrikából nyárára Belgiumba térnek vissza és megpróbálják, hogy beleilleszkedjenek a megváltozott viszonyokba, csak oda nem fognak visszatérni jövőre, ahol ezidén nem fognak tudni szaporítani és fiókat nevelni. A madárvilágban a háboru hatása csak ezután lesz érezhető s jaj annak a vidéknek, a melynek a madarak hátat fordítanak. Mert ott évekig csak a káros férgek szaporodnak és fognak mindent learatni.

Az állatállomány védelme. Mutschbacher Emil dr. az OMGE megbízásából javaslatot készített, a melynek végrehajtásával biztosítható volna az állatállomány lehető kimélése, nehogy a fenyegető depekoráció esetleg nagyobb mezőgazdasági baj forrásává legyen. A javaslat szerint a huszfogyasztást bizonyos napokra kellene korlátozni, főképpen pedig meggátolni a fejőstehenek levágását. A Délvidéki Földmívelők Gazdasági Egyesülete is emlékiratot intézett a földmívelésügyi miniszterhez, a melyben kifejti, hogy komolyabb aggodalomra nem a kenyér- és szemtermés fog okot adni, hanem a hushiány és a depekoráció. E tekintetben szükséges volna megszorítóintézkedéseket tenni, hogy a huszfogyasztást csökkentsék, esetleg a kenyérutalványok mintájára behozandó husutalványrendszer útján. Mert nemcsak az ökörállományt apasztotta meg az, hogy a vágás semmi korlátozásnak nincs alávetve, hanem a borjúk és a fejőstehenek is oly nagy mértékben kerülnek a vágóhidra, hogy a már eddig beállott hiány pótlására évek lesznek szükségesek. Megállapítja a memorandum, hogy a magas árak következtében a gazdák ma már importált tenyészanyagjukat is eladják a mészárosoknak.

Keletporoszország lótenyésztése. A Németbirodalomban a hadsereg részére a legjobb lovakat Keletporoszország azon részében tenyésztették, melyet nemrég az oroszok elpusztítottak. Az eddig megállapított veszteség közel 20,000 értékes anyakanczára tehető. A lótenyésztés helyreállítása céljából a hadvezetőség elhatározta, hogy a háboru után öt legfiatalabb kanczaévjáratot, melyet annak idején Keletporoszországból szereztek be, ismét átengedik az ottani tenyésztőknek és 4000 négyéves kanczát már most befedeztetnek a keletporoszországi méntelepeken.

A husellátás kérdése Németországban. Berlinből írják, hogy a husdrágasággal, annak okaival és az azon való segítséssel kapcsolatban a berlini mészáros ipartestület a következő határozati javaslatot fogadta el és terjesztette a szövetségi tanács elé: 1. Százötven font élősulynál könnyebb sertéseknek nyilvános marhavásárokon való eladása szigorú büntetés terhe alatt tilos. 2. Az összes mezőgazdákak törvény által kötelezni kell arra, hogy birtokuk nagyságával arányban álló bizonyos számú sertést, vagy vágómarhát hizlaljanak. Idejekorán gondoskodni kell arról, hogy az ehhez szükséges takarmány biztosítható legyen. A takarmánykészletek pontos megállapítása által módot kell találni, hogy a takarmánydus és a takarmányban szegény vidékek között a takarmánykészletek kiegyenlítettessenek. 3. Szigorú büntetés terhe alatt el kell tiltani a terhes emsék eladását. A határozati javaslat megállapítja, hogy 1914-ben egyedül a berlini vágóhídon 14,000 terhes emsét öltek le. Ha mindegyik anyasertésre csak hat malacot számítunk, akkor is 84,000 sertés pusztult el a terhes állatok levágása által. A határozati javaslat kimondja továbbá, hogy általában el kellene tiltani minden terhes állat vágatását. És az ez ellen vétőket szigorúan kell büntetni, miután minden állattenyésztő tudja, hogy az általa tenyésztett és a vásárra küldött állatok terhes állapotban vannak-e vagy sem.

A tögygümőkör előfordulása Dániában. Andersen C. W. közli, hogy a tögygümőkóros állatok száma Dániában évenként 2000—3000 között ingadozik. A tögygümőkóros tehenek teje, Andersen szerint, leginkább a benne előforduló finom pelyhekről ismerhető fel.

A besűrített soványtej, mint néptáplálék. Németországban is nagyon érezhető a tejhiány és tej árának folyton tartó emelkedése arra indította Köln városának tanácsát, hogy nagyobb mennyiségű besűrített soványtejet szerezzen be a szegényebb lakosság számára. A város tanácsa május elseje óta már árusítja is a besűrített soványtejet, a mely jelentékenyen olcsóbb, mint a kondenzált teljestej és különösen háztartási célokra igen alkalmas. A besűrített soványtej, éppen úgy, mint a besűrített teljestej korlátlan ideig eláll, ha a fémdobozt, melyben a tej van, hűvös, sötét és száraz helyen tartják és ha ügyelnek arra, hogy a doboz meg ne sérüljön.

A tojáskereskedés ellenőrzése. A tojáskereskedelemben még hiányzanak bizonyos normák a különféle minőségű és fogyasztásra alkalmas tojások megjelölésére. Ezért a heilbronni városi élelmiszervizsgálóállomás a városi üzemek számára, a melyek nagyobb mennyiségű tojást igényelnek, a következő szállítási és átvételi feltételeket írta elő: Főzőtojás. A főzésre használt tojást nem szabad sem kémiai, sem fizikai konzerválóeljárásoknak alávetni. Hűtőházból kikerülő tojások konzerváltaknak tekintetnek. Az átvilágítással való vizsgálatnál a tojás belseje világos, egyenletes színű legyen. Zavaros, sötétebb színű vagy foltos és tarkázott belsejű tojások főzésre nem alkalmasak. A víz elpárolgása következtében létrejövő és levegőt tartalmazó térnek nem szabad egy hárommárkánál nagyobb lennie. A főzőtojás héja legfeljebb kiscokban lehet szennyezett. A tojás súlya 50 gr.-nál alacsonyabb nem lehet. Friss, ugynevezett ivótojás. Az ilyen tojást sem szabad konzerváló eljárásoknak alávetni, 8 napnál régiebb nem lehet és kívánatra dátumbélyeggel kell ellátni. Átvilágításkor a tojás belseje világos és egyforma színű legyen. A levegőt tartalmazó tér egymárkánál nagyobb nem lehet. A tojás-héja teljesen tiszta legyen. A tojás súlya 50 gr.-nál kisebb nem lehet.

Napraforgó, mint baromfielelés. A mostani baromfielelés hiányra való tekintettel felhívjuk a közönség figyelmét arra, hogy lehetőleg minél több napraforgót ültessen. A napra-

forgó akárhol kinő, ápolást nem kíván és mindenféle baromfi szívesen megeszi.

Nem szabad hirlapokat külföldre küldeni. Félhivatalosan írják: Magántelek Ausztria, Bosznia-Hercegovina és Németország kivételével egyéb külföldre hirlapokat további intézkedésig nem küldhetnek. A semleges külföldre ezentul csak a posta útján rendelt hirlapok és azok az újságok küldhetők, a melyeket a hirlapkiadó-hivatalok közvetlenül adnak postára.

Az állati betegségek összegezése június hó 20-án.

A betegség neve	Összesen		A múlt heti állapothoz képest			
	közésg	ndvar	t	b	b	kevesebb
Lépfene	137	130	5	6	—	—
Veszétség	356	391	—	6	—	—
Takonykór	57	62	2	2	—	—
Ragadós száj- és körmőfájás	556	3850	85	580	—	—
Juhhimlő	3	5	1	3	—	—
Ivászervi hólyagos kiütés	28	72	—	—	3	11
Rühkór	390	791	10	—	—	60
Bivalyvész	11	13	4	4	—	—
Sertésorbáncz	53	136	28	28	—	—
Sertésvész	244	813	180	180	—	—

Vásári tudósítások.

Sovány sertésárak.
Url Rezső bizományos, VIII., Népszínház-utca, 22. Eredeti tudósítás 1915. június 22.

Ár élősulynban 4% engedmény.

Vészen álmént	60—100 kg. fill.	280—270
"	100—120	270—270
"	120—160	270—280
"	160—200	280—290
Vészen át nem ment	160—100	280—290
"	100—120	280—280
"	120—160	260—270
"	160—200	270—280

Budapesti vágómarhavásár.

Hivatalos jelentés. 1915. június 24.

Főlhajtás és árak:	I.	II.	V.
148 Bika	240—280	300	180—238
300 Magyar hizott ökör	260—290	298	220—259
604 Tarka hizott ökör	270—305	350	230—268
Magyar legelőmarha	220—250	—	170—218
Boszniai ökör	—	—	—
146 Magyar tehén	—	—	160—248
558 Tarka tehén	—	—	160—274
27 Bivaly	—	—	140—230
11 Növendékmarha	—	—	140—220

1789 Eladaflan 61.
A felhajtás 2 darabbal kisebb volt a multhetinel. Irányzat és árak változatlanok.

Budapesti szurómarhavásár.

Hivatalos jelentés. 1915. június 22.

Főlhajtás és árak:	280—280	282—300	240—256
436 Magyar élő borjú	—	—	—
Magyar öltött borjú	—	—	—
Galiciai borjú	—	—	—
Öltött bárány párja	—	—	—
5 Rugott borjú	—	—	—
Élő bárány párja	—	—	—
Öltött göbolye	—	—	—
34 Eladaflan.	—	—	—

Irányzat lanyha az árákismétl. kgr.-kint 20—30 f.-rel osökkentek.

Vásári jelentés: Budapest, 1915. évi június hó 24-én tartott heti lóvásárról. A vásári forgalom közép.

Jegyzetelt jobb minőségű lovakból:	Fel-hajtás	Eladott	Árak kor-ban
hátas	18	13	300 1700
a könnyebb kocsi (júker stb.)	90	43	410 700
e nehezebb kocsi (hintós)	70	44	680 1200
g igás kocsi (nehéz nyugoti faj)	110	46	840 2000
könnyű	82	40	330 650
II. Közép minőségű lovakból:			
(a nehezebb félék (fvaros ló stb.)	50	38	240 480
(b könnyebb félék (parasztló stb.)	40	13	180 320
III. Alarendelt minőségű lovakból:	185	104	60 200
Összesen	595	341	

Székesfővárosi vágóra vásároltatott 88 darab. 2. Wien-i vágóra vásároltatott 11 drb. 3. Tulajdonjogra gyanus ló lefoglaltatott. — a Ragályos betegségre gyanus ló lefoglaltatott — 5. Takonykór miatt a gyepmesterhez küldetett — drb.

Felölős fészkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

AKRUSTIN

szagtalan - nem gyúlékony.
VÉDŐMAZOLAT GÖZKAZÁNOK BELFELÜLETEIRE.
MEGAKADÁLYOZZA A KAZÁNKÓ MEGKEMÉNYEDESÉT.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., József-utca 15. szám alatt.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.
Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülből 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.
A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

A szőlő trágázása.

Írta **ORDÓDY LAJOS.**
Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel **3.45 K.** Utánvéttel küldve **3.65 K.**

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában Budapest, József-utca 15.

Eredeti importált
amerikai manillazsineg,
kézi kévekötel.

Uj és egyszer használt

**ZSÁKOK,
PONYVÁK.**

**Hazai zsák-
és ponyva-
gyár és kölcsönintézet**
NAGEL ADOLF

Budapest, Arany-János-utca 10.

Sürgőnyezim: Nagela Budapest. Vidéki telefon: 104-10 és 35-92.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI
szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdoktor hírneves füstöső-tulhevitőjével.

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett **rendszert** úgy **teljesítő-
képesség,** mint **tartósság** tekintetében **messze felülmulnak** és **lényegesen
kevesebb szénert fogyasztanak.**

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51. Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21.

Legjobb minőségű impregnált szövetből készült
UJ

KÖLCSÖNPNONYVÁK

Egy idényre, azonnali szállítástól november 1-ig.

8×12 méteres méretben, darabonként K 230.—
6×8 " " " K 115.—

Három idényre bérelve: azonnali szállítástól 1917 november 1-ig.

8×12 méteres méretben, darabonként K 390.—
6×8 " " " K 195.—

**Gabonabehordáshoz
uj nyers ponyvák**

kölcsöndija darabonként

3×4 méteres méretben, napi bér 40 fillér
4×5 " " " " 60 fillér

Összes árak helyt raktáramon értetődnek. A
kölcsöndijak a kazalponyvák odaérkezése után
azonnal előre, a behordóponyvák kölcsöndija a
ponyvák visszaküldésekor utólag fizetendő.

FENYŐ BÉLA

Megvételre:

1 db uj **8×12 méteres kazalponyva** K 520.—
1 " " **6×8** " " " K 260.—
1 " " **3×4** " **behordóponyva** K 42.—
1 " " **4×5** " " " K 70.—

azonnali készfizes ellenében.

Fapeczkes kévekötelek

140 cm. hosszúságban 1000 darabonként K 26.—
helyt raktáramon utánvétellel.

Budapest, V., Csáky-utca 34G.

Telefon interurbán: 121-64.